

al No. of Printed Pages—7

5 SEM TDC RD G 1

2 0 1 6

(November)

RURAL DEVELOPMENT

(General)

Course : 501

Rural Development Institutions and Strategies)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32 (Backlog)/24 (2014 onwards)

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা/তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া : $1 \times 8 = 8$

Choose the correct answer/Answer the following :

(a) পঞ্চায়তী ৰাজ ব্যৱস্থাৰ এটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

Write one characteristic of the Panchayati Raj system.

- (b) ভাৰতীয় সংবিধানৰ ৭৩নং সংশোধনী আইন গৃহীত হোৱা চনটো হ'ল

The 73rd Amendment of the Constitution of India was made in

- (i) 1991
- (ii) 1992
- (iii) 1993
- (iv) 1994

- (c) বেচৰকাৰী সংস্থাসমূহৰ বিত্তৰ এটা উৎসৰ নাম লিখা।

Mention one source of finance of non-government organizations.

- (d) গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ এটা উদ্দেশ্য লিখা।

Write one objective of rural development.

- (e) CAPARTৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপটো লিখা।

Write the full form of CAPART.

- (f) তলৰ কোনটো মন্ত্ৰালয়ৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয় মহিলা কোষে কৰ্ম সম্পাদন কৰে?

Under which of the following Ministries does the Rashtriya Mahila Kosh work?

- (i) গ্ৰাম্য উন্নয়ন
Rural Development
- (ii) বিত্ত
Finance
- (iii) মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন
Women and Child Development
- (iv) ওপৰৰ এটাও নহয়
None of the above

- (g) এটা আত্ম-সহায়ক গোট গঠন কৰিবলৈ ন্যূনতম কিমান জন সদস্যৰ/সদস্য্যৰ প্ৰয়োজন?

What is the minimum number of members required to form a self-help group?

- (i) 10
- (ii) 15
- (iii) 20
- (iv) 25

- (h) জন ধন আচনি কোন চনত প্ৰবৰ্তন কৰা হৈছিল?

In which year Jan-Dhan Yojana was launched?

- (i) 2010
- (ii) 2012
- (iii) 2014
- (iv) 2015

2. তলৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত টোকা লিখা
(প্ৰতিটো 100 শব্দৰ ভিতৰত) : 4×4=16

Write notes on any four of the following
(within 100 words each) :

- (a) কেন্দ্ৰীভূত পৰিকল্পনা আৰু বিকেন্দ্ৰীভূত পৰিকল্পনাৰ পাৰ্থক্য

Difference between centralized planning and decentralized planning

- (b) ভাৰতবৰ্ষত সমবায় আন্দোলন
Cooperative movement in India
- (c) গ্ৰাম্য উন্নয়নত বেচৰকাৰী সংস্থাৰ ভূমিকা
Role of non-government organization in rural development
- (d) ভাৰতবৰ্ষত পৃথক গ্ৰাম্য উন্নয়ন নীতিৰ প্ৰয়োজনীয়তা
Need for separate rural development policy in India
- (e) ভাৰতৰ সমবায় ঋণ সমিতিসমূহৰ সমস্যা
Problems of cooperative credit societies in India
- (f) বেচৰকাৰী সংগঠনৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ
Characteristics of non-government organization

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া (প্ৰতিটো 500 শব্দৰ ভিতৰত):

Answer the following questions (within 500 words each):

3. (a) পঞ্চায়তী ৰাজ ব্যৱস্থা কি? এই ব্যৱস্থাৰ গাঁথনি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা। এই ব্যৱস্থাৰ সুফলসমূহ উল্লেখ কৰা।
2+5+5=12

What is Panchayati Raj system? Discuss the structure of this system. Mention the benefits of this system.

অথবা / Or

- (b) পঞ্চায়তী ৰাজ ব্যৱস্থাই ভাৰতৰ গ্ৰাম্য উন্নয়নক কিদৰে ত্বৰান্বিত কৰিব পাৰে, বৰ্ণনা কৰা। 12
Describe how Panchayati Raj system can accelerate rural development in India.

4. (a) বহনযোগ্য গ্ৰাম্য উন্নয়ন মানে কি? বহনযোগ্য গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ প্ৰধান অন্তৰায়সমূহ আলোচনা কৰা। 2+9=11

What is sustainable rural development? Discuss the main constraints of sustainable rural development.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতবৰ্ষত বহনযোগ্য গ্ৰাম্য উন্নয়নত ৰাজহুৱা প্ৰতিষ্ঠানবোৰৰ ভূমিকা বৰ্ণনা কৰা। 11

Describe the role of community-based organizations on sustainable rural development in India.

5. (a) সমবায়ৰ মূল উদ্দেশ্য কি কি? ভাৰতবৰ্ষত সমবায় আন্দোলন বিফল হোৱাৰ কাৰণবোৰ ব্যাখ্যা কৰা। 5+6=11

What are the main objectives of cooperative? Explain the reasons for failure of cooperative movement in India.

(6)

অথবা / Or

- (b) ভাৰতৰ গ্ৰাম্য উন্নয়ন আঁচনি আৰু নীতিসমূহত গ্ৰহণ কৰা গ্ৰাম্য উন্নয়ন কৌশলসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। 11

Explain the strategies of rural development adopted in the rural development programmes and policies in India.

6. (a) ভাৰতবৰ্ষত গ্ৰাম্য ঋণৰ আৱশ্যকতা বিচাৰ কৰা। সমবায় ঋণ সংস্থাবোৰে কেনেদৰে গ্ৰাম্য ঋণ যোগান ধৰে, আলোচনা কৰা। 4+7=11

Justify the need of rural credit in India. Discuss how cooperative credit institutions supply rural credit.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতৰ কৃষি বিপণন ব্যৱস্থাৰ অদক্ষতাৰ কাৰণসমূহ উল্লেখ কৰা। কেনেকৈ সমবায় কৃষি বিপণন ব্যৱস্থাই কৃষিদ্ৰব্য বিপণনত সহায় কৰিব পাৰে, আলোচনা কৰা। 5+6=11

Mention the causes of inefficiency of the agricultural marketing in India. Discuss how cooperative marketing can help the marketing of agricultural goods.

7. (a) ক্ষুদ্ৰবিত্ত মানে কি? আত্ম-সহায়ক গোটে গ্ৰাম্য উন্নয়নত কিদৰে সহায় কৰিব পাৰে, আলোচনা কৰা। 3+8=11

What is microfinance? Discuss how self-help groups can help in rural development.

(7)

অথবা / Or

- (b) গ্ৰাম্য উন্নয়নত মহিলা সবলীকৰণৰ গুৰুত্ব আলোচনা কৰা। মহিলা সবলীকৰণত ৰাষ্ট্ৰীয় মহিলা কোষৰ ভূমিকা বৰ্ণনা কৰা। 6+5=11

Discuss the importance of women empowerment for rural development. Describe the role of Rashtriya Mahila Kosh in women empowerment.

***